

Algemene Onderwijsbond, Federatie van
Onderwijsvakorganisaties, CNV Onderwijs en FNV Overheid
T.a.v. de heer J. Evers
Postbus 2875
3500 GW Utrecht

Utrecht, 5 juni 2024
Onderwerp: Overleg over een nieuwe cao vanaf 1 oktober 2024

Geachte heren Evers, Veenstra, Renkema en Klaassen,

De huidige Cao voortgezet onderwijs loopt door tot 1 oktober 2024. Inmiddels hebben we de afspraak gemaakt om op donderdag 6 juni te starten met het overleg over nieuwe cao-afspraken. In de planning zijn ook data in september opgenomen met het streven voor het einde van de huidige looptijd tot een cao-akkoord te komen.

De VO-raad ziet af van een lijst met concrete wijzigingsvoorstellen. Het heeft onze voorkeur om aan de hand van thema's met elkaar het gesprek aan te gaan. Om vervolgens na te gaan of en zo ja, op welke wijze de cao aangepast kan worden die bijdraagt aan het oplossen van de voorliggende vraagstukken. Met deze brief agendeert de VO-raad onderwerpen die naar ons idee aan de cao-tafel besproken moeten worden.

Arbeidsmarktkrapte

De onderhandelingen over een nieuwe cao worden gevoerd in het licht van het enorme arbeidsmarkt-vraagstuk. Het oplopende tekort aan leraren en schoolleiders leidt op verschillende plekken in het land tot knelpunten. In de praktijk blijkt het soms lastig om overal goede bevoegde leraren voor de klas te krijgen. Ook het vinden van goede schoolleiders is een toenemend vraagstuk. Dat is zorgelijk omdat deze tekorten een bedreiging kunnen vormen voor de kwaliteit en continuïteit van het onderwijs aan onze leerlingen.

In de aanpak van het lerarentekort is het noodzakelijk om te (blijven) investeren in aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden, aantrekkelijk werk en een aantrekkelijke werkomgeving. Met daarbij voldoende mogelijkheden voor professionele ontwikkeling inclusief de ruimte voor leraren om hun talenten, kennis en vaardigheden in te zetten. Dit alles gericht op het creëren en behouden van een aantrekkelijk beroep en op het behouden en aantrekken van (nieuwe) medewerkers.

Tegelijkertijd is de realiteit dat het arbeidsmarkt-vraagstuk op de korte en middellange termijn niet verdwijnt en naar verwachting structureel zal zijn. Alleen investeren in de aantrekkelijkheid van het beroep is daarom niet voldoende, er is meer nodig. Ook moet naar de arbeidsorganisatie worden gekeken en onderzocht worden of het anders en slimmer kan c.q. om met elkaar kritisch te kijken naar het wat en hoe. Het gesprek hierover dient vooral op school plaats te vinden tussen leraren(teams), schoolleiders en ondersteunend personeel. Maar niet alleen op school, ook tussen sociale partners en met de overheid, leerlingen- en ouderorganisaties, curriculumontwikkelaars, methodemakers, uitgeverijen en andere relevante en betrokken partijen.

Werkdrukverlichting

Een belangrijk element in de aantrekkelijkheid van het beroep en kwaliteitsverbetering is het verlagen van de werkdruk. Het lerarentekort, de toenemende onderwijsopdrachten en de veranderende leerlingenpopulatie hebben de druk op scholen verhoogd. Dit heeft dagelijks effect in de onderwijspraktijk. Om deze reden hebben sociale partners in de afgelopen jaren al veel cao-maatregelen getroffen. Het meest majeure voorbeeld is de structurele investering van 300 miljoen euro in collectieve en individuele aanspraken op werkdrukverlichting en het verhogen van het persoonlijk budget (PB) voor werkdrukverlichting naar 90 uur. Momenteel wordt de monitor uitgevoerd naar de effectiviteit van deze maatregelen.

Ondanks deze initiatieven hebben cao-partijen geconstateerd dat er meer nodig is en dat cao-partijen tegelijkertijd aanlopen tegen de grens van de mogelijkheden in de cao. Mede daarom zijn sociale partners de Pilot Onderwijstijd gestart waarin op een bewuste en verantwoorde wijze de onderwijstijd anders wordt ingericht. Door het aanbieden van minder lesuren krijgen scholen en leraren meer ruimte voor ontwikkel- en voorbereidingstijd met als doel dat hierdoor de kwaliteit van de lessen toeneemt en de werkdruk van leraren afneemt. Het is een kansrijk traject waarin de nadruk meer op de kwaliteit van onderwijs wordt gelegd en minder op de kwantiteit.

Met de genoemde initiatieven en de uitgeputte cao-mogelijkheden waarschuwen schoolleiders en leraren voor nieuwe ingrijpende maatregelen in de cao. In de praktijk blijkt het steeds moeilijker om grote cao-ingrepen op goede manier in de praktijk te brengen. Met een aanzienlijk risico dat goedbedoelde landelijke afspraken op school contraproductief uitwerken en de werkdruk juist verhogen. Daarom is het verstandig om nieuwe van bovenaf opgelegde cao-maatregelen tot een minimum te beperken. Het breed gedragen advies uit de schoolpraktijk is dan ook: geen uitbreiding van nieuwe landelijke cao-maatregelen die de uitvoeringspraktijk verder compliceert.

Het professionele gesprek

Voor de bovengenoemde vraagstukken is het belangrijk dat schoolleiders en leraren(teams) elkaar opzoeken om gezamenlijk tot oplossingen komen. Telkens weer blijkt de sleutel van een succesvolle aanpak te liggen in het professionele gesprek. Dat was de belangrijkste boodschap van het Flankerend traject dat sociale partners met 60 leraren, schoolleiders en bestuurders een aantal jaar terug hebben georganiseerd. Ook komt ditzelfde punt met een constante terug in diverse onderzoeken en rapporten van bijvoorbeeld VOION, de Onderwijsraad of onlangs weer van de Arbeidsinspectie. De kern van de boodschap is om vanuit toegekende verantwoordelijkheden en professionaliteit met elkaar het gesprek aan te gaan over aanpak en oplossingen.

In dit licht is het recent tot stand gekomen Beroepsbeeld Leraar het verheugend nieuws. De beroepsprofielen van de schoolleider en de bestuurder zijn al langer beschikbaar. Deze profielen en beroepsbeelden bieden goede handvatten om het gesprek aan te gaan over verantwoordelijkheden, professionele ruimte & autonomie. Vooral om vandaaruit de onderlinge samenwerking vorm te geven en de verwachtingen over en weer helder te krijgen. Uiteindelijk werken leraren, schoolleiders, ondersteunend personeel en bestuurders aan dezelfde opdracht met hetzelfde doel: goed onderwijs voor elke leerling in Nederland.

Stagevergoedingen

In de afgelopen maanden zijn sociale partners met elkaar in gesprek gegaan over het toekennen van stagevergoedingen. Van beide kanten is de wens uitgesproken om tot een landelijke afspraak te komen. Een stagevergoeding doet recht aan de tijdsinvestering en bijdrage die de stagiair levert en tevens vergroot het de aantrekkelijkheid van de sector. Daarmee kan de stagevergoeding de keuze voor een loopbaan in het voortgezet onderwijs positief beïnvloeden. De VO-raad heeft de voorkeur om nog voor het nieuwe schooljaar afspraken te maken over een vergoedingsregeling.

Sociale zekerheid

Al vaker hebben cao-partijen gesproken over de ruime bovenwettelijke cao-arrangementen sociale zekerheid. Naast de toepassing van de wettelijke werkloosheidsbepalingen kent de cao een veelheid aan extra aanvullende bepalingen in de duur en hoogte van de uitkeringen. Met de huidige arbeidsmarktkrapte is het steeds moeilijker uitlegbaar dat sociale partners er voor kiezen om inactiviteit te faciliteren terwijl de mensen zo hard nodig zijn op school.

Bovendien worden hieraan structureel vele miljoenen euro's uitgegeven. Geld waarvoor betere en productieve bestedingen denkbaar zijn, bijvoorbeeld door op schoolniveau extra te investeren duurzame inzetbaarheid en HR-instrumenten. Dat helpt voor collega's om tot op hogere leeftijd gezond en met plezier actief te kunnen zijn in de school.

Aandacht voor uitvoering

Bij het aangaan van nieuwe cao-afspraken mogen de consequenties voor de uitvoering niet onbesproken blijven. In het verleden is hiervoor te weinig aandacht geweest. Vaak zijn er met goede bedoelingen cao-afspraken gemaakt die op de werkvloer lastig te organiseren zijn. Deze kritiek is veelvuldig te horen in de contacten met schoolleiders en leraren. Het is daarom zaak om elke aanstaande cao-afpraak te toetsen op de consequenties voor de uitvoeringspraktijk. Een op papier goede afspraak kan dan toch sneuvelen omdat het de uitvoeringstoets niet doorstaat.

Ook kunnen de huidige afspraken in de cao mogelijk eenvoudiger en eenduidiger. Dat betreft met name de veelheid aan cao-bepalingen in tijd. Die verschillen vaak net wat van karakter waardoor de complexiteit toeneemt en een goede uitvoering in de knel komt. Vereenvoudiging en stroomlijning hiervan is een veel gehoorde wens op school.

Samenwerking tussen sociale partners

De vraagstukken zijn urgent en de maatschappelijke & politieke omgeving is turbulent. Daarom is het belangrijk dat sociale partners samen optrekken en samen aan oplossingen blijven werken. Met deze insteek ziet de VO-raad uit naar constructieve besprekingen.

Met vriendelijke groet,

Olaf Peek
Voorzitter werkgeversdelegatie VO-raad